

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД № РД-962/ 16.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване на растителния вид
Еднодомна манния
[*Mannia androgyna* (L.) A.Evans]
в България
2014 – 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на **проект Life08NAT/BG/279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: доц. д-р Райна Начева (renimoss@bio.bas.bg), гл. ас. Даниела Иванова (dani@bio.bas.bg)

СЪДЪРЖАНИЕ

1. РЕЗЮМЕ	1
2. УВОД	3
2.1. Основание за разработване на плана	3
2.2. Процес на разработване на плана	3
2.3. Цел на плана за действие	4
2.3.1. Основна цел	4
2.3.2. Второстепенни цели	4
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	5
3.1. Природозащитен статус	5
3.2. Законов статус	5
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	5
4.1. Таксономия и номенклатура	5
4.2. Биология на вида	6
4.3. Разпространение	7
4.4. Екология на вида	7
4.5. Състояние на популациите, собственост и ползване на земите	8
4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия	10
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	11
5.1. Неподлежащи на управление фактори	11
5.1.1. Популационно-биологични фактори	11
5.1.2. Конкуренция от страна на други видове	11
5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида	11
5.1.4. Съществени социално-икономически промени	11
5.2. Подлежащи на управление фактори	11
5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания	11
5.2.2. Пряко унищожаване	12
5.2.3. Причинени от човешка дейност	12
5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер	12
5.2.5. Инвазивни чужди видове	13
5.2.6. Случайни фактори	13
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	13
6.1. Опазване на местообитания	13
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	16
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му	17
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	17
7.1. Политики и законодателство	17
7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – <i>in situ</i> и <i>ex situ</i>	18
7.3. Изследвания и мониторинг	19
7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида	20
7.5. Адаптивни и смекчаващи мерки	20
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	20

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ	21
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	26
Приложение 1. Списък на използваните съкращения.	27
Приложение 2. Библиография.	28
Приложение 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.	29
Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.	30
Приложение 5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.	33
Приложение 6. Карта на известните находища на вида.	40
Приложение 7. Индикативна карта на находищата.	41
Приложение 8. Заповеди за обявяване на защитени територии.	42

1. РЕЗЮМЕ

Разработването на План за действие за опазване на Еднодомна манния [*Mannia androgyna* (L.) A.Evans] се осъществява в рамките на проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати", чийто обект са видове висши растения с висока консервационна стойност, които се нуждаят от конкретни мерки за опазване. Планът за действие за опазване на популациите на Еднодомната манния в България е разработен на базата на изследвания върху разпространението, числеността, състоянието на популациите и тенденциите в тях през периода 2010–2013 г., естествените местообитания, анализ на съществуващите естествени и антропогенни фактори, които оказват влияние върху вида, както и начините за тяхното преодоляване.

Еднодомната манния е включена в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* с категория "Критично застрашен". Находищата на вида попадат изцяло в границите на защитени зони BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" и BG0001023 "Рупите–Струмешница" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и в границите на зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000

Географският ареал на вида включва средиземноморските части на Европа, Северна и Южна Африка, Макаронезия и Централна Азия. В България той е известен от две находища – в Южен Пирин и в най-източната част на Беласица, на 250–750 м надм. вис. Видът расте по открити места на варовити или силикатни почви и върху почва, натрупана в скални пукнатини и ниши. Среща се в разредени тревисти и храсталачни местообитания с участие на червена хвойна и воден габър. Популациите са с ограничено разпространение, отличават се с ниска плътност, нисък темп на нарастване и непостоянна численост, свързана с динамиката на климата през годините (редуване на по-сухи и по-влажни години). Собствеността на земите в местообитанията на вида е Държавна частна, Държавна публична, Стопанисвана от общината, Обществени организации.

За опазването на вида и местообитанията му, в процеса на разработване на Плана за действие беше обявена защитена местност „Жингов бряст“ в землището на с. Гайтаниново, общ. Хаджидимово, обл. Благоевград.

Популациите на Еднодомната манния са силно уязвими. С най-висока степен на въздействие са както популационно-биологични, така и антропогенни заплахи и влияния:

- Основни естествени лимитиращи фактори са ограничено разпространение в страната, слаб потенциал за разселване и ниска численост на популациите.
- Слаба конкурентоспособност.
- Провеждане на горскостопански мероприятия.
- Интензивно утъпкване при преминаване през находището на хора и животни.
- Еутрофикация на почвите при интензивна паша.

– Разкриване на кариери.

Биологичните особености и специфичните екологични изисквания на вида, заедно със съществуващите заплахи за популациите и местообитанията, обуславят необходимостта от предприемане на спешни мерки за защита.

Предвид посочените заплахи и въздействия и във връзка с опазване на вида и неговите местообитания е необходимо да бъдат предприети редица мерки, по-важните от които са:

– Включване на вида в НСМБР и ЗБР.

– Провеждане на *in situ* дейности за поддържане на оптимални условия в местообитанията и подпомагане на оцеляването на вида.

– Дейности за *ex situ* опазване – разработване на методика за *in vivo* и *in vitro* култивиране.

– Провеждане на научни изследвания с оглед осигуряване на по-ефективното опазване на вида.

– Провеждане на дългосрочен ежегоден мониторинг върху състоянието на популациите и местообитанията.

– Провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Законът за биологичното разнообразие (ДВ, обн. бр. 77/09.08.2002 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 94/16.11.2007 г.) предвижда създаването на Планове за действие за растителни и животински видове, които са застрашени в международен мащаб и за опазването им са необходими мерки в цялата област на естественото им разпространение и/или видове, състоянието на чиито популации в България не е благоприятно (Чл. 52, т. 1 и т. 2). Условието и редът за разработване на планове за действие за видове се определят с Наредба № 5 / 01.08.2003 г. на МОСВ и МЗГ (във връзка с чл. 57 от ЗБР).

Плановите за действие, като механизъм за осигуряване на опазването и устойчивото съществуване на ценни видове от флората и фауната, допринасят за постигане на целите на Конвенцията за биологично разнообразие. Плановите за действие за опазване на видове с консервационно значение са ефективно средство за обобщаване на наличната информация за съответния рядък вид и представянето ѝ във форма, удобна за ползване от органите, свързани с опазването и устойчивото управление на околната среда. За разработването на такива планове е необходима информация, покриваща в максимална степен биологията и екологията на съответния вид, неговото разпространение, състоянието на находищата му, както и факторите, оказващи неблагоприятно въздействие върху неговите популации.

Растителният вид Еднодомна манния [*Mannia androgyna* (L.) A.Evans] има висока консервационна стойност и отговаря на изискванията за видове, за опазването на които се разработват Планове за действие – застрашен вид със силно ограничено разпространение в България. Като целеви вид на проекта "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*" (Life08 NAT/BG/000279) за неговото опазване е предвидено разработване на План за действие. Концепцията за растителните микрорезервати е създадена в Испания през 1992 год. Целта е опазване на популациите на редки и застрашени растителни видове с единични находища чрез териториална защита на находищата на малки по площ (до 20 ха) защитени територии (обявяване на ЗМ), осъществяване на дългосрочен мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията, запазване на генетичен материал в условия "*ex-situ*", повишаване на познанията и активна обществена ангажираност за опазване на вида.

Настоящият план за действие е разработен в съответствие със задание за изготвянето му, съгласувано от Министъра на околната среда и водите.

2.2. Процес на разработване на плана

Планът за действие за опазване на Еднодомната манния е подготвен след проведени наблюдения и изследвания на авторския колектив от ИБЕИ, БАН, в периода 2010–2013 г. Използвана е и информация от основните литературни източници за българската мъхова флора и от бриологичната колекция в ИБЕИ (SOM). Събраните данни за разпространението на вида и състоянието на популациите му,

характеристиката на естествените местообитания, идентифицираните заплахи от естествен и антропогенен характер, както и начините за тяхното преодоляване са отразени в отделните раздели на Плана. В Плана за действие са включени и непубликувани данни за биологията на вида, събрани в рамките на проект *"Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати"*. Принос за набирането на необходимата информация и обсъжданията имат експерти от РИОСВ – Благоевград и представители на общинската администрация. При обработката и анализирането на събраната информация са проведени консултации с експерти от МОСВ и с експерти, разработвали Планове за действие за други растителни видове.

Процесът на разработване на проекта на План за действие включва следните етапи:

Етап 1: 2010–2012 г.

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида по литературни и хербарни данни.
2. Извършване на теренни проучвания върху състоянието на популациите и местообитанията, определяне на заплахите, обработка и анализ на теренната информация.

Етап 2: 2012–2013 г.

1. Подготовка на първи вариант на Плана за действие.
2. Вътрешни обсъждания и консултации в процеса на подготовка на Плана за действие.
3. Допълнителни полеви проучвания.

Етап 3: 2014 г.

1. Внасяне на окончателния проект на План за действие в МОСВ.
2. Разглеждане на проекта на План за действие от Националния съвет за биологично разнообразие.
3. Отразяване на евентуални бележки от Националния съвет за биологично разнообразие и подготовка на окончателен вариант.
4. Утвърждаване на Плана за действие от Министъра на околната среда и водите.

2.3. Цел на плана за действие

2.3.1. Основна цел

Основна цел на Плана за действие е да създаде предпоставки и да подпомогне опазването, устойчивото управление и дългосрочното съществуване на популациите и местообитанията на Еднодомната манния в България.

2.3.2. Второстепенни цели

Постигането на основната цел се осъществява чрез:

- ✓ Провеждане на дългосрочен мониторинг на популациите – възможност да се проследява състоянието им и тенденциите за един продължителен период от време и своевременно да се реагира на появили се заплахи.
- ✓ Повишаване на осведомеността и природозащитната култура на обществеността чрез провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.
- ✓ Провеждане на *in situ* и *ex situ* дейности за поддържане на оптимални условия в естествените местообитания и за запазване на генетичен материал в колекции.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

- ✓ Видът е включен в *Червена книга на Р България, Том 1. Растения и гъби* (Начева, под печат) с категорията "Критично застрашен".
- ✓ Видът е категоризиран като "Критично застрашен" [CR B1ab(iii,v); C2a(i)] на национално ниво, според критериите на IUCN (IUCN 2001; 2003) (Natcheva & al., 2006, <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>).

3.2. Законов статус

3.2.1. Международно законодателство

Няма.

3.2.2. Законодателство на Европейския съюз и национално законодателство

Няма.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

- **Таксономия и номенклатура.**

Научно название: *Mannia androgyna* (L.) A.Evans

Синоними: няма.

Българско наименование: Еднодомна манния.

Семейство Айтониеви (*Aytoniaceae*).

- **Морфологично описание на вида.**

Род Манния (*Mannia*) принадлежи към отдел Чернодробни мъхове (*Marchantiophyta*). В световен мащаб родът е представен от около 15 вида. В Европа се срещат 5 вида, от които 4 се срещат в България. Обитават предимно полуотворени тревисти, храсталачни и скалисти местообитания с разнообразна скална основа, от морското равнище докъм 2000 м надм. вис.

Еднодомната манния е кратко живеещ многогодишен талусен чернодробен мъх. Образува плоски рехави неправилни чимчета (Приложение 3). Талусът е кожест, в свежо състояние и след навлажняване има специфичен аромат. Отгоре е маслиненозелен, без ясно очертани въздухоносни празнини, слабо дихотомично разклонен, с тясно линейни дялове, 1–2 см дълъг, 2–3 мм широк. Отдолу талусът е пурпурно оцветен с два реда пурпурни целокрайни коремни люспи, които на върха на талуса се подават съвсем малко над ръба му. Антеридите са приседнали по дължината на талуса, а архегониеносците са разположени върхно върху същия талус на 2–15 мм дълги дръжки, без снопчета от люспи на върха и в основата или понякога в основата с единични люспи. Спорите са едри, 60–75 µm.

- **Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове.**

При сходния вид Ароматна манния (*Mannia fragrans*) коремните люспи се подават дълго над върха на талуса, дръжките на архегониеносците имат дълги прозрачни линейно-триъгълни люспи на върха и в основата и мъжките и женските размножителни органи са разположени върху различни талуси. Еднодомната манния се различава от останалите 2 представителя на рода, които се срещат в България (*M. triandra* и *M. pilosa*), по кожестия многогодишен талус със специфичен аромат.

4.2. Биология на вида

- **Жизнена форма.** Според класификацията на жизнените форми на During (1979, 1992), Еднодомната манния принадлежи към групата на кратко живеещите подвижни видове (*short-lived shuttle*). Това са потенциално многогодишни видове, които имат кратка продължителност на живота на отделното поколение (според климатичните особености до 2–3 години или едногодишни), образуват малък брой, големи по размер спори, инвестират малко енергия в спорообразуване и обитават местообитания, които периодично предлагат подходящи условия за растеж и размножаване.
- **Размножаване.** Еднодомен вид, при който мъжките и женските размножителни органи се образуват върху един и същи талус. Спороноси редовно, но спорите са с големи размери и малко на брой, поради което разпространението им на по-големи разстояния е ограничено. Вегетативното (клонално) размножаване чрез части от талуса е ефективно средство за размножаване в границите на популацията на малки разстояния, само непосредствено около майчиното растение.
- **Стопанско значение.** Няма.

- **Хромозомни числа.** До момента в България не са провеждани кариологични изследвания на Еднодомната манния. Хромозомното число не е известно.

4.3. Разпространение

- **Разпространение на вида извън пределите на България**

Еднодомната манния е разпространена в средиземноморските части на Европа, Северна и Южна Африка, Макаронезия, Централна Азия.

- **Разпространение на вида в България**

В България Еднодомната манния е известна с две популации. Видът е съобщен за първи път от флористичен район Славянка, местн. Жингов бряст (в оригиналната публикация – Пъзлъка) край с. Нова Ловча (Петров, 1962). В това находище Еднодомната манния беше издирвана през различни месеци в продължение на четири години, но не беше намерена. Липсва хербарен материал в бриологичната сбирка на ИБЕИ–БАН (SOM-B). Подробното описание на вида при първото му съобщаване, вкл. и факта, че е наблюдаван фертилен, не предполага евентуално погрешно определяне, въпреки че в същата местност се срещат сходните Ароматна манния (*M. fragrans*) и Триделна манния (*M. triandra*). Условиата на местообитанието не са се променили съществено. Най-вероятно видът все още се среща в това находище, но популацията му е изключително малочислена и трудна за откриване.

През 2013 г. беше намерена втора, изключително малочислена популация на Еднодомна манния в близост до с. Дрангово и с. Ръждак, в землището на гр. Петрич, местн. Тумбите в най-източните части на Беласица, флористичен район Струмска долина (южна).

Провеждането на целенасочени търсения в потенциално подходящи местообитания в най-южните части на Южен Пирин и долините на р. Струма и р. Места може да доведе до откриването на нови находища на този изключително рядък за България вид.

Пространствени данни за популациите са представени в Таблица 1 и Приложения 6 и 7.

Таблица 1. Географски координати на популациите на Еднодомна манния (централни точки).

Находище	X	Y	Z
1. Местн. Тумбите	188309.852842 (23.271717)	4589614.09815 (41.397663)	250 м
2. Местн. Жингов бряст	226486.971066 (23.726716)	4591587.95845 (41.4293)	750 м

4.4. Екология на вида

- ✓ **Обща характеристика и състояние на местообитанията**

Еднодомната манния се среща в полуотворени тревисти и храстови съобщества, както и в скални пукнатини върху тънък слой почва (Приложение 3.3). Местообитанията са в добро състояние, но популациите са потенциално уязвими поради сукцесионни промени и антропогенни нарушения на местообитанието.

✓ **Обобщени данни за условията на средата**

Надморска височина: 250–750 м.

Наклон: 0°–40°.

Изложение: юг и югоизток.

Основна скала: варовик и силикат.

Почви: рендзини и излужени канелени горски.

Климат: Климатът в находищата на Еднодомната манния е континентално-средиземноморски. Характеризира се с горещо сухо лято, прохладна мека зима и сравнително малка годишна температурна амплитуда. Снежна покривка почти не се образува. Максимумът на валежите е в края на есента и през зимата. Въздушната влажност е ниска.

✓ **Обобщени данни за растителните съобщества, в които се среща вида**

Еднодомната манния се среща в полуотворени съобщества, доминирани от садина (*Chrysopogon gryllus*), белизма (*Dichantium ischaetum*), червена хвойна (*Juniperus oxycedrus*) и памуклийка (*Cistus incanus*). От дървесните и храстови видове се срещат птиче грозде (*Ligustrum vulgare*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*), къпина (*Rubus* sp.), шипка (*Rosa* sp.), мъждрян (*Fraxinus ornus*), космат дъб (*Quercus pubescens*), цер (*Q. cerris*), кучешки дрян (*Cornus sanguinea*), черен бор (*Pinus nigra*). Видовият състав на съобществата е богат, като включва топлолюбиви средиземноморски елементи. Съпътстващи видове на Еднодомната манния са още луковична ливадина (*Poa bulbosa*), белолистен родакс (*Rhodax canus*), видове сграбиче (*Astragalus* spp.), пурпурна детелина (*Trifolium purpureum*), теснолистна детелина (*T. angustifolium*), тревист зимзелен (*Vinca herbacea*), пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), тризъбест салеп (*O. tridentata*), обикновен салеп (*O. morio*), райхенбахова перуника (*Iris reichenbachii*), дребна динка (*Sanguisorba minor*), обикновен жълтак (*Helianthemum nummularium*), перест късокрак (*Brachypodium pinnatum*), обикновена телчарка (*Polygala vulgaris*), славянско котенце (*Pulsatilla slaviankae*), паяковидно бръмбърче (*Ophrys mammosa*), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), планински чай (*Sideritis montana*), кръглолистен ацинос (*Acinos rotundifolia*), пролетна гладница (*Erophila verna*), скална хорнунгия (*Hornungia petraea*), жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), уров (*Vicia angustifolia*), фостерова светлика (*Luzula fosteri*), полско великденче (*Veronica arvensis*), лукова тлъстига (*Sedum cераеа*), червена съсънка (*Anemone pavonina*), горски спореж (*Senecio sylvaticus*), лечебен росопас (*Fumana officinalis*), златиста папрат (*Ceterach officinarum*), марантова лъжепокривница (*Notholaena marantae*), северно изтравниче (*Asplenium septentrionale*) и др.

4.5. Състояние на популациите, собственост и ползване на земите

4.5.1. Популация в местн. Тумбите, в близост до с. Дрангово и с. Ръждак землище на гр. Петрич.

- ✓ Условия на средата:

Надморска височина: виж Табл. 1.

Наклон: 35°–40°.

Изложение: югоизток.

Основна скала: силикат (гранитизирани биотити, гнайси, амфиболити и шисти).

Почви: излужени канелени горски.

Климат: виж в "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaetum*, *Juniperus oxycedrus*, *Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens*, *Q. cerris*, *Ostrya carpinifolia*, *Cistus incanus*, *Poa bulbosa*, *Rhodax canus*, *Notholaena marantae*, *Ceterach officinarum*, *Asplenium septentrionale*, *Hypericum perforatum*, *Vicia angustifolia*, *Luzula fosteri*, *Veronica arvensis*, *Sedum cepaea*, *Anemone pavonina*, *Senecio sylvaticus*, *Fumana officinalis* и др.
- ✓ Площ на находището: под 1 м².
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: 40–50 талуса, образуващи рехава група.
- ✓ Плътност: неприложимо.
- ✓ Степента на обилие: + (1-5 индивида, покритие < 1% в стандартна пощадка 4x4 м, по скалата на Braun-Blanquet, 1964)
- ✓ Тенденция: няма данни.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Популацията на Еднодомната манния в местн. Тумбите е представена от изключително малък брой индивиди, вероятно само един генетичен индивид. От 40–50 талуса само 8 бяха фертилни през 2013 г. Площта на местообитанието, подходящо за вида, е относително голяма (около 1.5 ха), но реално заетата площ е изключително малка. Причината за ограниченото разпространение е неясна.

- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището:
Собственост – Държавна публична; НТП – Пасище, мерà.
- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в района около находището:
Собственост – Обществени организации, НТП – Пасище, мерà.

4.5.2. Популация в местн. Жингов бряст, землище на с. Гайтаниново.

Популацията е разположена на около 1.5 км от с. Нова Ловча, но попада в землището на с. Гайтаниново.

- ✓ Условия на средата:

Надморска височина: виж Табл. 1.

Наклон: 0–20°.

Изложение: юг.

Основна скала: варовик.

Почви: рендзини.

Климат: виж в "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaemum*, *Juniperus oxycedrus*, *Pinus nigra*, *Cornus sanguinea*, *Rubus* sp., *Rosa* sp., *Ligustrum vulgare*, *Quercus pubescens*, *Poa bulbosa*, *Rhodax canus*, *Astragalus* spp., *Trifolium purpureum*, *T. angustifolium*, *Vinca herbacea*, *Orchis purpurea*, *O. tridentata*, *O. morio*, *Ophrys mammosa*, *Limodorum abortivum*, *Iris reichenbachii*, *Sanguisorba minor*, *Helianthemum nummularium*, *Brachypodium pinnatum*, *Polygala vulgaris*, *Sideritis montana*, *Acinos rotundifolia*, *Erophila verna*, *Hornungia petraea* и др.
- ✓ Площ на находището: неизвестна.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: няма данни.
- ✓ Плътност: няма данни.
- ✓ Степента на обилие: няма данни.
- ✓ Тенденция: няма данни.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Популацията на Еднодомната манния в местн. Жингов бряст не е потвърдена след 1962 г. Въпреки това, видът вероятно все още се среща в това находище, но числеността му е изключително малка, което го прави труден за намиране. Подобна много ниска численост е характерна за популациите на много видове мъхове и често намирането им е въпрос на случайност и късмет. Това обаче ги прави изключително уязвими на всякакъв вид отрицателно действащи фактори.

- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището: Собственост – Държавна частна и Стопанисвана от общината; НТП: Пасище, мерà и Кариера за суровини за строителството и промишлеността.
- ✓ Собственост на земите и начин на трайно ползване в района около находището: Собственост – Държавна частна и Стопанисвана от общината; НТП: Пасище, мерà.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Видът не се отглежда *ex situ*.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

Използвана е 5-степенна скала на значимост за идентифициране на заплахите.

<i>оценка</i>	<i>заплахи</i>
критична	при реализация може да доведе до гибел на цялата популация
много висока	при реализация може да доведе до гибел на по-голямата част от популацията
висока	при реализация може да доведе до гибел на значителни части от популацията
средна	при реализация може да доведе до потискане на жизнеността на популацията
слаба	при реализация може да доведе до унищожаване на отделни екземпляри

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

- ✓ Основни естествени лимитиращи фактори са **ограниченото разпространение в страната, слабия потенциал за разселване и изключително ниската численост** на популациите.

Степен на заплахата: много висока до критична.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

- ✓ **Промени в динамиката на местни видове.** Еднодомната манния е слабо конкурентоспособна и обитава специфични микроместообитания – оголена от растителност почва между ниски тревни туфи и скални пукнатини. Обрастването с гъсотуфести тревни води до липса на подходящи микроместообитания, промяна в условията на средата, намаляване на числеността на популациите, влошаване на състоянието на индивидите и пълно изчезване на вида.

Степен на заплахата: средна до висока.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

- ✓ Еднодомната манния е чувствителна към **промения на климата**, водещи до периоди с продължително засушаване и общо повишаване на температурите.

Степен на заплахата: средна.

5.1.4. Съществени социално-икономически промени

Съществени заплахи и лимитиращи фактори в резултат на социално-икономически промени за момента не се наблюдават.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания

- ✓ **Естествени сукцесионни промени**, свързани с обрастване с конкурентни храсти и дървета могат да предизвикат загуба или деградация на местообитанията.
 Степен на заплахата: средна до висока.
- ✓ **Антропогенни фактори:**
 - **Горскостопански мероприятия** – залесяване.
 Степен на заплахата: много висока до критична.
 - **Прекомерно утъпкване** при преминаване през находището на хора и животни.
 Степен на заплахата: слаба до средна.
 - **Разкриване и експлоатиране на кариери**.
 Степен на заплахата: много висока до критична.
 - **Строителство**.
 Степен на заплахата: много висока до критична.
 - **Еутрофикация на почвите при интензивна паша**.
 Степен на заплахата: висока до много висока.
 - **Пълно преустановяване на пашата (за популацията в местн. Жингов бряст)**.
 Степен на заплахата: висока.

5.2.2. Пряко унищожаване

- ✓ **Провеждане на горскостопански мероприятия** – залесяване, прокарване на пътища.
 Степен на заплахата: много висока до критична.
- ✓ **Прекомерно утъпкване от селскостопански животни**.
 Степен на заплахата: средна до висока.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

- ✓ **Прекомерно утъпкване**. Степен на заплахата: средна до висока.
- ✓ **Пожари**. Степен на заплахата: висока до много висока.
- ✓ **Битово замърсяване**. Степен на заплахата: слаба до средна.

5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер

- ✓ **Промяна на собствеността на земята**. Степен на заплахата: много висока до критична.
- ✓ **Промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята**.
 Степен на заплахата: много висока до критична.

- ✓ **Реализирането на инвестиционни намерения** в рамките на находищата е потенциална заплаха, която може да причини необратими негативни последици както за вида, така и за неговите местообитания. Степен на заплахата: много висока до критична.

5.2.5. Инвазивни чужди видове

- ✓ В близост до популацията в местн. „Жингов бряст” се наблюдава навлизане на инвазивния дървесен вид айлант (*Ailanthus altissima*), който представлява реална заплаха в недалечно бъдеще.

Степен на заплахата: много висока до критична.

5.2.6. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популациите на Еднодомната манния. Въпреки това, ограниченото разпространение в страната прави популациите уязвими към заплахи от случаен характер.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитания

- Находището на Еднодомна манния в землището на с. Гайтаниново изцяло попада в границите на Защитена местност "Жингов бряст", обявена със Заповед № РД-452/08.06.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 53/2012 г.) с цел опазване на вида (Приложение 8, <http://eea.government.bg/zpo/bg/>). В границите на ЗМ се забранява:
 - Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;
 - Строителство;
 - Търсене, проучване и добив на подземни богатства;
 - Внасяне на неместни видове;
 - Залесяване.
- Находището на Еднодомна манния в землището на гр. Петрич попада в границите на ПП "Беласица", обявен със Заповед № РД-925б/28.12.2007 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 8/2008 г.). Справка на <http://eea.government.bg/zpo/bg/>. Режими в ЗТ:
 - Забранява се провеждане на гола сеч във всички гори, с изключение на тополовите и нискостеблените гори; сливане на голи, невъзобновени сечища на площ, по-голяма от 2 хектара, в нискостеблените гори, с изключение на акациевите;
 - Забранява се внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове;

- Забранява се паша на кози освен на определени за това места;
 - Забранява се събиране на вкаменелости и минерали, увреждане на скални образувания;
 - Забранява се замърсяване на водите и терените с битови, промишлени и други отпадъци;
 - Забранява се бивакуване и палене на огън извън определените места;
 - Забранява се добив на полезни изкопаеми по открит способ;
 - Забранява се добив и първична преработка (обогатяване) на метални полезни изкопаеми чрез прилагане на химически и химико-бактериологични методи и цианиди;
 - Забранява се дейности и строителство, които не са разрешени със заповедта за обявяване на парка, плана за управление на парка и устройствените и технически планове и проекти;
 - Забранява се събиране на редки, ендемитни, реликтни и защитени видове, освен за научни цели;
 - Забранява се добив на ресурси от морето чрез драгиране и тралиране;
 - Забранява се други дейности, определени със заповедта за обявяване на защитената територия и с плана за управление.
- Находището в землището на с. Гайтаниново попада изцяло в границите на защитена зона, по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/2007 г.). Режими в зоната:
 - Забрана за провеждане на санитарни сечи с интензивност под 5 % . При естествените гори е допустимо и нормално естествения отпад (мъртвата дървесина) да бъде до 5% от запаса. Ако мъртва дървесина в насаждението е до 5% от запаса не трябва да се предвижда и извежда санитарна сеч. А в случаите когато се провежда санитарна сеч - на 1 ха. трябва да се оставят по минимум 15 м³ мъртва и суха маса.
 - Забрана за внасяне на не-местни произходи и видове при воденето на краткосрочно-постепенни сечи със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
 - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при издънкови насаждения с изключение на постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години. Разрешените сечи се допускат при предварително естествено възобновяване или със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.

- Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при високостъблени насаждения, с изключение на изборните и дългосрочно постепенните.
- Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи с изключение на изборните при високостъблени насаждения.
- Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи.
- Забрана за водене на всички видове сечи.
- Забрана за водене на голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години.
- Забрана за водене на действия свързани с промяна на хидрологичния режим.
- Забрана за добив на листников фураж.
- Забрана за кастрене.
- Забрана за ограждане, включително за бази за интензивно развъждане на дивеча.
- Забрана за паша на кози.
- Забрана за паша.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива от социален или икономически характер или изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Задължително провеждане на отгледни сечи.
- Запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.
- Увеличаване на турнуса на сеч с 20 години.

Находището в землището на с. Гайтаниново попада изцяло в границите на защитена зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-751/24.10.2008 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 97/2008 г.).

- Находището в землището на гр. Петрич попада изцяло в границите на защитена зона, по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, BG0001023 "Рупите–Струмешница" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г. (обн., ДВ, бр. 107/2007 г.). Режими в зоната:

- Забрана за провеждане на санитарни сечи с интензивност под 5 % . При естествените гори е допустимо и нормално естествения отпад (мъртвата дървесина) да бъде до 5% от запаса. Ако мъртва дървесина в насаждението е до 5% от запаса не трябва да се предвижда и извежда санитарна сеч. А в случаите когато се провежда санитарна сеч - на 1 ха. трябва да се оставят по минимум 15 м³ мъртва и суха маса.
- Забрана за внасяне на не-местни произходи и видове при воденето на краткосрочно-постепенни сечи със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
- Забрана за водене на всички видове сечи.
- Забрана за водене на голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години.
- Забрана за водене на действия свързани с промяна на хидрологичния режим.
- Забрана за паша на кози.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива от социален или икономически характер или изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Задължително провеждане на отгледни сечи.
- Запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

Режимът на зоните допринася за опазването на вида, тъй като евентуална промяна в начина на трайно ползване (НТП) на земите или наличие на инвестиционни намерения преминават задължително през Оценка за съвместимост (ОС), при която ще се прецени влиянието върху популацията на вида.

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Инвентаризация на находищата на Еднодомната манния за оценка на актуалното им състояние.
- Оценка на степента на риска и тенденциите в развитието на популациите.
- Идентифициране на подлежащи и неподлежащи на управление фактори, реални и потенциални заплахи.
- Разработване на дългосрочен 10-годишен План за мониторинг (Приложения 4 и 5).

- Провеждане на тестов мониторинг (2013) на състоянието и тенденциите в популацията в местн. Тумбите по показателите от "Формуляр за мониторинг на Еднодомна манния".

6.3. Повишаване на осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Провеждане на информационни срещи (в рамките на проект "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*") на територията на РИОСВ – Благоевград, с участие на местната общност, експерти от НПО, еколози и др. за запознаване с Еднодомната манния.
- Поставяне на информационна табела в близост до находището в ЗМ "Жингов бряст".
- Публикуване на информация за вида на интернет страниците на проекта, МОСВ, РИОСВ – Благоевград, разпространена и по местни радиостанции и преса.
- Провеждане на срещи с местната, общинската и областната администрации за запознаване с предвидените дейности по опазване на вида и във връзка с внесено Предложение за обявяване на защитена местност.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретните дейности, графикът за реализацията им, необходимият бюджет и отговорните институции/партньори са посочени в таблицата в част 9 "Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори". Приоритетните действия са ежегодното наблюдение на находището и провеждането на *in situ* дейности за поддържане на местообитанието и подпомагане на оцеляването на вида.

7.1. Политики и законодателство

Към настоящия момент предвидените законодателни мерки за опазването на Еднодомната манния са подходящи и целесъобразни. Освен това е необходимо:

- При предприемане на административни действия и провеждане на процедури по ОВОС, да се оценява евентуалното въздействие на инвестиционните намерения върху популациите на вида и да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида.

Индикатор за успех: Оценено въздействие на инвестиционните намерения върху популациите на вида при провеждане на процедури по ОВОС или др. Административни действия.

Оценка за важността: Много висока.

- Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ – Благоевград при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популациите на вида.

Индикатор за успех: Договорени контролни механизми при постъпване на инвестиционни намерения.

Оценка за важността: Много висока.

- Включване на дейности по опазването на вида, които са залегнали в настоящия План, в Общинските планове за опазване на околната среда на община Хаджидимово и община Петрич.

Индикатор за успех: Включени са дейности по опазването на вида в Общинските планове за опазване на околната среда.

Оценка за важността: Висока.

- Включване на вида към списъка на видовете, които са обект на мониторинг от НСМБР.

Индикатор за успех: Видът е обект на мониторинг от НСМБР.

Оценка за важността: Много висока.

- Включване на вида в Приложение № 2а на ЗБР.

Индикатор за успех: Видът е включен в Приложение № 2а на ЗБР.

Оценка за важността: Много висока.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – *in situ* и *ex situ*

До момента не са предприемани целенасочени мерки за *in situ* и *ex situ* опазване на Еднодомната манния.

Необходимите *in situ* мерки за опазване са:

- Периодично (през 3–4 години) почистване на младия подраст от черен бор в находището на Еднодомна манния в местн. Жингов бряст.

Индикатор за успех: Почистен дървесен подраст.

Оценка за важността: Висока.

- Периодично (през 2–3 години) отстраняване на до 20% от храстовата растителност в местн. Жингов бряст.

Индикатор за успех: Покритието на храстовата растителност намалено с поне 10% .

Оценка за важността: Висока.

Необходимите дейности за *ex situ* опазване:

- Разработване на методика за *in vivo* и *in vitro* култивиране, гарантираща запазването на генетичното разнообразие на популациите от Еднодомна манния.

Индикатор за успех: Разработена методика за *ex situ* опазване на вида.

Оценка за важността: Висока.

7.3. Изследвания и мониторинг

Еднодомната манния не е била обект на целенасочени научни изследвания за натрупване на данни с необходимата повтораемост, които се отнасят до биологията и екологията на вида, характеристиките на неговите популации и местообитания, на основата на които да се направят изводи за наблюдавани тенденции, както и да се предложат ефективни дейности за опазването на вида.

Следните научни изследвания са крайно необходими за правилното планиране, оптимизиране и подпомагане на дейностите по опазването и подобряването на състоянието на популациите и местообитанията на вида:

- Целенасочено издирване на нови находища в подходящи местообитания в района на Южен Пирин, Славянка, Струмска долина и южните части на долината на р. Места.

Индикатор за успех: Посетени потенциално подходящи местообитания.

Оценка за важността: Много висока.

- Допълване на познанията за биологията и екологията на Еднодомната манния, особено по отношение на споровото (полово) размножаване, конкурентни взаимоотношения, микроклиматични фактори (поставяне на устройства за проследяване на температура и влажност) и др.

Индикатор за успех: Събрани данни за биологията и екологията на вида.

Оценка за важността: Много висока.

- Проучване на вътре- и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие като мярка за адаптивния потенциал на вида.

Индикатор за успех: Проведени проучвания.

Оценка за важността: Много висока.

- Провеждане на дългосрочен мониторинг съгласно разработения план за мониторинг (Приложения 4 и 5). Ежегодно наблюдение и оценка на популациите по показателите от "Формуляр за мониторинг на Еднодомна манния".

Индикатор за успех: Ежегоден мониторинг и попълнени формуляри.

Оценка за важността: Критична.

7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- Разпространение сред местната общност на отпечатаните при разработването на плана брошури и плакати за обекта на опазване и отразяване на предприетите дейности в тази насока.

Индикатор за успех: Проведени поне 3 срещи в рамките на изпълнението на Плана.

Оценка за важността: Висока.

- Провеждане на периодични информационни срещи с цел повишаване на природозащитната култура на местната общност.

Индикатор за успех: Проведени 3 информационни срещи.

Оценка за важността: Висока.

- Периодично издаване на информационни материали, публикации в пресата, информационни кампании (на 3 или 5 години), работа с деца и ученици.

Индикатор за успех: Издадени поне 500 бр. информационни материали, 5 публикации в пресата и проведени поне 3 информационни кампании сред деца, ученици и др.

Оценка за важността: Висока.

- Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ и в медиите.

Индикатор за успех: Публикувана актуална информация на интернет страниците на РИОСВ и МОСВ и в медиите.

Оценка за важността: Висока.

7.5. Адаптивни и смекчавщи мерки (ако е приложимо)

Неприложимо.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността на мерките върху състоянието на вида.

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% от броя изпълнени дейности от Плана за действие за съответната	всяка година	МОСВ

	година		
100 % от предвидените в Плана средства са изразходени	% изразходени средства от предвидените в Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
Изпълнение на дейности за повишаване на обществената информираност относно опазването на вида	% изпълнени дейности за повишаване на обществената информираност	веднъж на три години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популациите	Констатирани видими намаления на площта на популациите	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ
Числеността на индивидите в находищата остава стабилна или нараства	Брой на индивидите в площадките за мониторинг в дадено находище на вида	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ
Липсват видими нарушения в местообитанията на вида	Констатирани видими нарушения в състоянието на местообитанията	всяка година	ИБЕИ, МОСВ, РИОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Посочените партъори и източници на финансиране са индикативни и средства за изпълнение на дейностите могат да се търсят и от други източници

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
I. Цел: Политики и законодателство														
1. Включване на дейности по опазването на вида в Общинския план за опазване на околната среда.	РИОСВ – Благоевград, Община Хаджидимово, Община Петрич	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		В рамките на определените бюджети
2. Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популациите на вида.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, научни институции	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране
3. При провеждане на процедури по ОВОС, да се оценява въздействието на инвестиционните намерения върху популациите на вида и да се вземат предвид препоръките в Плана.	РИОСВ – Благоевград	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране
4. Включване на вида към списъка на видовете, които са обект на мониторинг от НСМБР.	ИБЕИ–БАН, ИАОС	x	x	x										Не е необходимо финансиране
5. Включване на вида в Приложение № 2 на ЗБР.	ИБЕИ–БАН, МОСВ	x	x	x										Не е необходимо финансиране
II. Цел: <i>In situ</i> и <i>ex situ</i> опазване и възстановяване на популациите на Еднодомната манния														
1. Периодично почистване на	ИБЕИ, научни		800			500			500		500	2300	ПУДООС, ОПОС	

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
младия дървесен подраст и до 10% от храстовата растителност.	институции, НПО, доброволци													
2. Разработване на методика за <i>ex situ</i> опазване на вида (<i>in vivo</i> и <i>in vitro</i> култивиране).	ИБЕИ–БАН, нучни институции		7000	2000	7000	1000		1000					18000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
III. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на Еднодомната манния														
1. Целенасочено издирване на нови находища.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, нучни институции		1200	1200	1200	1200							4800	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
2. Допълване на познанията за биологията и екологията на вида, по отношение на споровото размножаване, конкурентни взаимоотношения и др.	ИБЕИ–БАН, нучни институции		3000	3000	2000	2000							10000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
3. Проучване на вътре- и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие.	ИБЕИ–БАН, нучни институции		8000	8000	8000	2000	x	x	x	x	x		26000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
IV. Цел: Мониторинг на вида														
1. Обозначаване на пробните площи за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград,		850										850	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
	ИБЕИ–БАН, нучни институции НПО, доброволци													
2. Обучение на извършващите мониторинга лица.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, нучни институции		800										800	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
3. Тестване и адаптиране на предложената схема за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, нучни институции		700	550									1250	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
4. Дългосрочен мониторинг на популацията.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, нучни институции НПО, доброволци, природолюбители	1040	1410	1040	1410	1040	1410	1040	1410	1040	1410		12250	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
V. Цел: Повишаване на информираността на местното население														
1. Разпространение на отпечатаните при разработването на плана	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН,	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
брошури и плакати сред местното население.	нучни институции Община Хаджидимово, Община Петрич, НПО, доброволци													
2. Периодично провеждане на информационни срещи, издаване на информационни материали, публикации в пресата, кампании.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, нучни институции местни медии, НПО		200				200					200	2000	ПУДООС, ОПОС
3. Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ.	ИБЕИ–БАН, нучни институции РИОСВ – Благоевград, НПО	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране
	Общо:	1540	23960	15790	19610	7740	1610	2040	1910	1040	2110	77350		

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

В Плана за действие са включени следните приложения:

1. Списък на използваните съкращения.
2. Библиография.
3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.
4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.
5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.
6. Обща карта на всички известни находища на вида.
7. Индикативна карта на находищата.
8. Заповеди за обявяване на Защитени територии.

Приложение 1. Списък на използваните съкращения.

БАН	–	Българска академия на науките
ДВ	–	Държавен вестник
ДГС	–	Държавно горско стопанство
ЕИО	–	Европейска икономическа общност
ЕО	–	Експертна оценка
ЗБР	–	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	–	Закон за защитените територии
ЗМ	–	Защитена местност
ИАГ	–	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	–	Изпълнителна агенция по околна среда
ИБЕИ	–	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
МЗГ	–	Министерство на земеделието и горите
МОСВ	–	Министерство на околната среда и водите
НПО	–	Неправителствена организация
НСМБР	–	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
НТП	–	Начин на трайно ползване
ОВОС	–	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПОС	–	Оперативна програма "Околна среда"
ОС	–	Оценка за съвместимост
ПП	–	Природен парк
ПУДООС	–	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	–	Регионална инспекция по околната среда и водите
ФНИ	–	Фонд "Научни изследвания", Министерство на образованието, младежта и науката
GPS	–	Глобална система за позициониране
IUCN	–	Международен съюз за защита на природата
SOM	–	Съкращение на хербарната сбирка в ИБЕИ–БАН

Приложение 2. Библиография.

- Начева, Р. (под печат). *Mannia androgyna* (L.) A. Evans. – В: Пеев, Д. (ред.), Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби. БАН & МОСВ. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>
- Петров, С. 1962. Принос към опознаването на мъховата флора на България. Мъхове от Пирин и Славянка. – Изв. Бот. и-т, БАН, 10: 131-144.
- Закон за биологичното разнообразие, обн., ДВ, бр. 77 от 09.08.2002 г.; изм. и доп., ДВ., бр. 94 от 16.11.2007 г.
- Закон за защитените територии, обн., ДВ, бр. 133 от 11.11.1998 г.
- Наредба № 5, обн., ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г.
- Braun-Blanquet, J. (1964). *Pflanzensoziologie*. Springer, Wien.
- During, H.J. 1979. Life strategies of bryophytes: a preliminary review. – *Lindbergia*, 5: 2-18.
- During, H.J. 1992. Ecological classifications of bryophytes and lichens. – In: Bates, J.W., Farmer, A.M. (eds.), *Bryophytes and Lichens in a Changing Environment*. Clarendon Press, Oxford, pp. 1–31.
- IUCN. 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge, UK.
- IUCN. 2003b. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. IUCN Species Survival Commission. Gland & Cambridge.
- IUCN. 2003a. Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge.
- Natcheva, R., Ganeva, A. & Spiridonov, G. 2006. Red list of the bryophytes in Bulgaria. – *Phytol. Balcan.*, 12(1): 55-62.

Приложение 3. Снимков материал на вида и неговите местообитания.

3.1. Общ вид на Еднодомна манния

3.2. Местообитание на Еднодомната манния – местн. Тумбите.

Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.

Параметри на наблюдение

Пробната площ, в която се провежда мониторингът, е 1×1 м. Тя се избира в хомогенна, представителна и ненарушена част от местообитанието.

1. Популационни параметри

1.1. Обилие на популацията.

Оценката се извършва като се отчита наличието/липсата на вида в квадранти 10×10 см в пробната площ (1×1 м). По възможност (добро развитие на популацията) се залагат 5 пробни площадки на разстояние поне 2 м една от друга.

2. Характеристика на местообитанието.

Оценката на параметрите се извършва на площ от 4×4 м около пробната площадка, но оглед се извършва и чрез обхождане на цялото местообитание на вида.

2.1. Покритие на тревната растителност.

В полевия формуляр се записват латинските наименования на видовете и проективното покритие на тревната растителност в границите на находището.

2.2. Съпътстващи видове мъхове.

Записват се имената на другите видове мъхове, съпътстващи Еднодомната манния. Ако видовата принадлежност не може да се определи на място, събират се проби за определяне в лабораторни условия. На съответното място в полевия формуляр се записва и общото проективно покритие на съпътстващите видове.

3. Заплахи.

Заплаха за местообитанието на вида може да бъде всякакъв тип природно явление, както и предизвикани от човешка дейност промени в естествените екологични условия.

4. Периодичност на наблюдението.

Развитието на Еднодомната манния започва в ранните пролетни месеци, затова подходящ за наблюдения е периодът април–май. Мониторингът се провежда ежегодно.

5. Избор на места за мониторинг.

Наблюденията се провеждат в известните досега находища. При установяване и на други, те също се включват в плана за мониторинг.

6. Техническо оборудване.

Експертите, провеждащи мониторинга трябва да разполагат с GPS приемник за отбелязване на местата на пробните площи. Друго оборудване: ръчна лупа с увеличение 10×, фотоапарат, рулетка, разгафена дървена рамка или квадрат от прозрачен найлон с размер 1×1 м и размер на клетките 10×10 см.

7. Оценка на популациите и находищата.

Използва се методиката за оценка на популациите на екологично и биологично сходния вид *Mannia triandra* разработена към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.

Приложение 5. План за мониторинг и Стандартна бланка за наблюдение на популациите.

План за мониторинг на Еднодомна манния (*Mannia androyna*)

Разработили: доц. д-р Райна Начева, гл. ас. Даниела Иванова

Обща част

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Да се установят промени в състоянието и динамиката на популацията, което да послужи за запазване на състоянието и сегашния ѝ размер или увеличаване на числеността.
- 1.2. Да се установят промени в състоянието на местообитанието, което да послужи да се запази сегашното му състояние или то да бъде подобро (разрушаване на местообитанието, обрастване на местообитанието и др.).
- 1.3. Да се предвидят мероприятия за подобряване на състоянието на местообитанието и увеличаването на числеността на популацията.

2. Обща информация за вида

2.1. Природозащитен статут: Еднодомната манния е включена в *Червена книга на Р България, Том 1. Растения и гъби* (Начева, под печат) с категорията "Критично застрашен".

Находищата на Еднодомната манния попадат изцяло в границите на защитена местност "Жингов бряст", ПП "Беласица", защитени зони BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" и BG0001023 "Рупите–Струмешница" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, както и в защитена зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

2.2. Кратко морфологично описание на вида: Еднодомната манния е кратко живеещ многогодишен талусен чернодробен мъх. Образува плоски неправилни чимчета. Талусът е кожест, в свежо състояние и след навлажняване има силна миризма на кедрово масло. Отгоре е маслинозелен, без ясно очертани въздухоносни празнини, слабо дихотомично разклонен, с тясно линейни дялове, 1–2 см дълъг, 2–3 мм широк. Отдолу талусът е пурпурно оцветен с два реда пурпурни целокрайни коремни люспи, които се подават съвсем малко над ръба на върха на талуса. Антеридите са приседнали по дължината на талуса, а архегониеносците са разположени върхно върху същия талус на 2–15 мм дълги дръжки, без снопчета от люспи на върха и в основата.

2.3. Общо разпространение: средиземноморските части на Европа и Северна и Южна Африка, Макаронезия, Централна Азия.

2.4. Разпространение в България: флористичен район Славянка – в местн. Жингов бряст в землището на с. Гайтаниново (в непосредствена близост до с. Нова Ловча) и във флористичен район Струмска долина (южна) – местн. Тумбите, близо до с. Дрангово и с. Ръждак, в землището на гр. Петрич.

2.5. Местообитания на вида: полуотворени тревисти и храстови съобщества, както и в скални пукнатини върху тънък слой почва. Популациите са уязвими поради сукцесионни промени и антропогенни нарушения на местообитанието.

2.6. Основни заплахи за вида:

- Основни естествени лимитиращи фактори са ограничено разпространение в страната, слаб потенциал за разселване и изключително ниска численост на популациите.
- Слаба конкурентоспособност.
- Провеждане на горскостопански мероприятия (залесяване).
- Утъпкване при преминаване през находището на хора и животни.
- Евтрофикация на почвите при интензивна паша.
- Разкриване на кариери и строителство.

3. Методика за извършването на мониторинга

3.1. Параметри за наблюдение

В този раздел от методиката са включени параметри, отчитането на които ще позволи оценка на размера на популациите на вида, характеристика на местообитанието и отчитане на съществуващи заплахи за популациите. Параметрите са съобразени с биологичната специфика на вида – растежна форма и размери.

Пробната площ, в която ще се провежда мониторингът, е 4×4 м. Тя се избира в хомогенна, представителна, ненарушена част от местообитанието. В тази пробна площ се отчита проективното покритие на вида, съпътстващите видове и другите популационни параметри. В находището се залагат 3 пробни площадки, ако популацията позволява.

3.1.1 Популационни параметри

3.1.1.1 Обилие на популацията

Оценката се извършва като се отчита проективното покритие (в %) на чимчетата в пробната площ (4×4 м) и броя на дискретните чимове. Под “дискретни” чимове се разбират такива, разположени на разстояние един от друг на не по-малко от 2 см.

3.1.1.2. Размножителен потенциал – брой архегониеносци в отчетната площадка

3.1.2. Характеристика на местообитанието

Оценката на параметрите се извършва в пробната площ от 4×4 м, но оглед се извършва и чрез обхождане на местообитанието на вида в радиус 100 м.

3.1.2.1. Покритие на тревната растителност

В полевия формуляр се записват латинските наименования на видовете и проективното покритие на тревната растителност в границите на местообитанието.

3.1.2.2. Покритие на храстовата растителност

В полевия формуляр се записват латинските наименования на видовете и проективното покритие на храстовата растителност в границите на находището.

3.1.2.3. Съпътстващи видове мъхове

Записват се имената на другите видове мъхове, съпътстващи Еднодомната манния. Ако видовата принадлежност не може да се определи на място, събират се проби за определяне в лабораторни условия. На съответното място в полевия формуляр се записва и общото проективно покритие на съпътстващите видове.

3.2. Заплахи

Записват се регистрираните по време на мониторинга отрицателни въздействия върху популациите, както и бъдещи заплахи.

3.3. Периодичност на наблюдението

Развитието на Еднодомната манния протича в началото на вегетационния сезон и затова подходящ за наблюдения е периодът от края на март до края на април. Мониторингът се провежда ежегодно.

3.4. Избор на места за мониторинг

Наблюденията се провеждат в известното досега находище в землището на гр. Петрич, област Благоевград. При намиране на вида в историческото му находище край с. Нова Ловча то също се включва в плана за мониторинг.

4. Необходим човешки ресурс, оборудване и финансови средства за осъществяване на мониторинга за период от 10 години

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2014	3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 80 лв = 320 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 2 експерти × 50 лв. × 3 дни = 300 лв	2 ботаници	1040 лв
2015	3 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 180 лв 2 нощувки × 3 експерти × 80 лв = 480 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 3 дни = 450 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	1410 лв
2016	2 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 80 лв = 320 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 2 експерти × 50 лв. × 3 дни = 300 лв	2 ботаници	1040 лв
2017	3 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 180 лв 2 нощувки × 3 експерти × 80 лв = 480 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 3 дни = 450 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	1410 лв
2018	3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 80 лв = 320 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 2 експерти × 50 лв. × 3 дни = 300 лв	2 ботаници	1040 лв
2019	3 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 180 лв 2 нощувки × 3 експерти × 80 лв = 480 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 3 дни = 450 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	1410 лв
2020	3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 80 лв = 320 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 2 експерти × 50 лв. × 3 дни = 300 лв	2 ботаници	1040 лв
2021	3 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 180 лв 2 нощувки × 3 експерти × 80 лв = 480 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 3 дни = 450 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	1410 лв
2022	3 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 120 лв 2 нощувки × 2 експерти × 80 лв = 320 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 2 експерти × 50 лв. × 3 дни = 300 лв	2 ботаници	1040 лв

2023	3 дни × 3 експерти × 20 лв дневни = 180 лв 2 нощувки × 3 експерти × 80 лв = 480 лв 3 дни × 100 лв пътни = 300 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 3 дни = 450 лв	2 ботаници 1 от РИОСВ Благоевград	1410 лв
		Общо:	12250 лв

Необходимо оборудване и екипировка за терен: GPS-приемник за отбелязване на местата на пробните площи. Друго оборудване: ръчна лупа с увеличение 10×, фотоапарат, рулетка, разграфена дървена рамка или квадрат от прозрачен найлон с размер 1×1 м и размер на клетките 10×10 см.

Цитирана литература

Начева, Р. (под печат). *Mannia androgyna* (L.) A. Evans. – В: Пеев, Д. (ред.), Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби. БАН & МОСВ. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>

ЕССВ. 1995. Red Data Book of European Bryophytes. European Committee for Conservation of Bryophytes (ЕССВ), Trondheim.

Стандартна бланка за мониторинг (Формуляр за мониторинг на Еднодомна манния) – адаптирана версия на Формуляр за мониторинг на *Mannia triandra* на НСМБР

Вид: Mannia androgyna				
Дата: 08.04.2013	Начален час: 10	Краен час: 11.30	Място/местност: Местн. „Тумбите“	
Институция: РИОСВ - Благоевград [РИОСВ/ДНП/ДПП]	Населено място: с. Дрангово [най-близкото населено място]	Област: Благоевград	Община: Петрич	
Държавно горско стопанство (ДГС):	Държавно ловно стопанство (ДЛС):	Отдел:	Подотдел:	
Биогеографски регион:	Алпийски	Континентален	Черноморски	
Пробна площ (име/№): 1 GPS координати на пробната площ (WGS 84):			Надморска височина: 250 м	
Географска ширина: 4589614.09815 (41.397663)	Географска ширина:	Географска ширина:		Географска ширина:
Географска дължина: 188309,852842 (23.271717)	Географска дължина:	Географска дължина:		Географска дължина:
Защитени територии:				
Национален парк:	Поддържан резерват:	Защитена зона за птици:		
Природен парк: Беласица	Природна забележителност:	Защитена зона за местообитания: BG0001023 "Рупите–Струмешница"		
Резерват:	Защитена местност:	Рамсарско място:		
Екип:				
Наблюдатели:		Институция:		
1. Райна Начева		ИБЕИ-БАН		
2. Даниела Иванова		ИБЕИ-БАН		
3.				

4.

Тъмните полета се попълват задължително на терен

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находищата [в м]
Туристически пътеки	не	
Горски пътища	не	
Потоци	да	50 м
Реки	не	
Обработваеми места	не	
Населени места	не	
Постройки	не	
Пътища	не	
Наличие на паша (липсва, слаба, умерена, интензивна): не		
Характеристика на местообитанието:		
Тип растително съобщество (дървесно, храстово, тревно)		
Проективно покритие на храстовия етаж (в %)	50	
Проективно покритие на тревния етаж (в %)	70	
Доминиращ/и видове	Quercus cerris, Ostrya carpinifolia, Dichantium ischaemum, Chrysopogon gryllus, Juniperus oxycedrus	
Изложение (изток, запад, север, юг)	юг	
Наклон на терена	35-40°	
Присъствие/отсъствие на скални излази	присъствие	
Местонахождение на чимчетата:		
разредена/гъста тревна покривка	огрявани/сенчести места	
Площ на популацията в изследваното местообитание (в см²): 524 см²		

[отчита се в пробната площ от 4x4 м. Поставят се трайни маркери или с координати се отбелязва локализацията на пробната площ, така че при следващ мониторинг състоянието отново да се отчита в нея]

Брой дискретни чимове: 1

Съпътстващи видове:

[събират се проби от растящите в непосредствена близост при същите екологични условия видове за лабораторно определяне на видовата им принадлежност]

№	Научно име
1.	Weissia condensa
2.	
3.	

Общо проективно покритие на съпътстващите видове (в%): 30%

[отчита се общото проективно покритие (в %) на съпътстващите видове (с помощта на рамка 50x50 cm), около туфичките с *Mannia triandra*]

Съществуващи и/или потенциални заплахи за местообитанието:

A04.01 – интензивна паша

B01.01 – залесяване на открити площи

J03.01 – намаляване или загуба на специфични характеристики на природното местообитание

K06 – ограничено разпространение

K06 – лошо възобновяване

K06 – нисък темп на нарастване

M02.01 – изменение и изместване на природните местообитания

Бележки:

Снимки

[отбелязва се с + наличие на снимки направени по време на наблюдението]

Да

Не

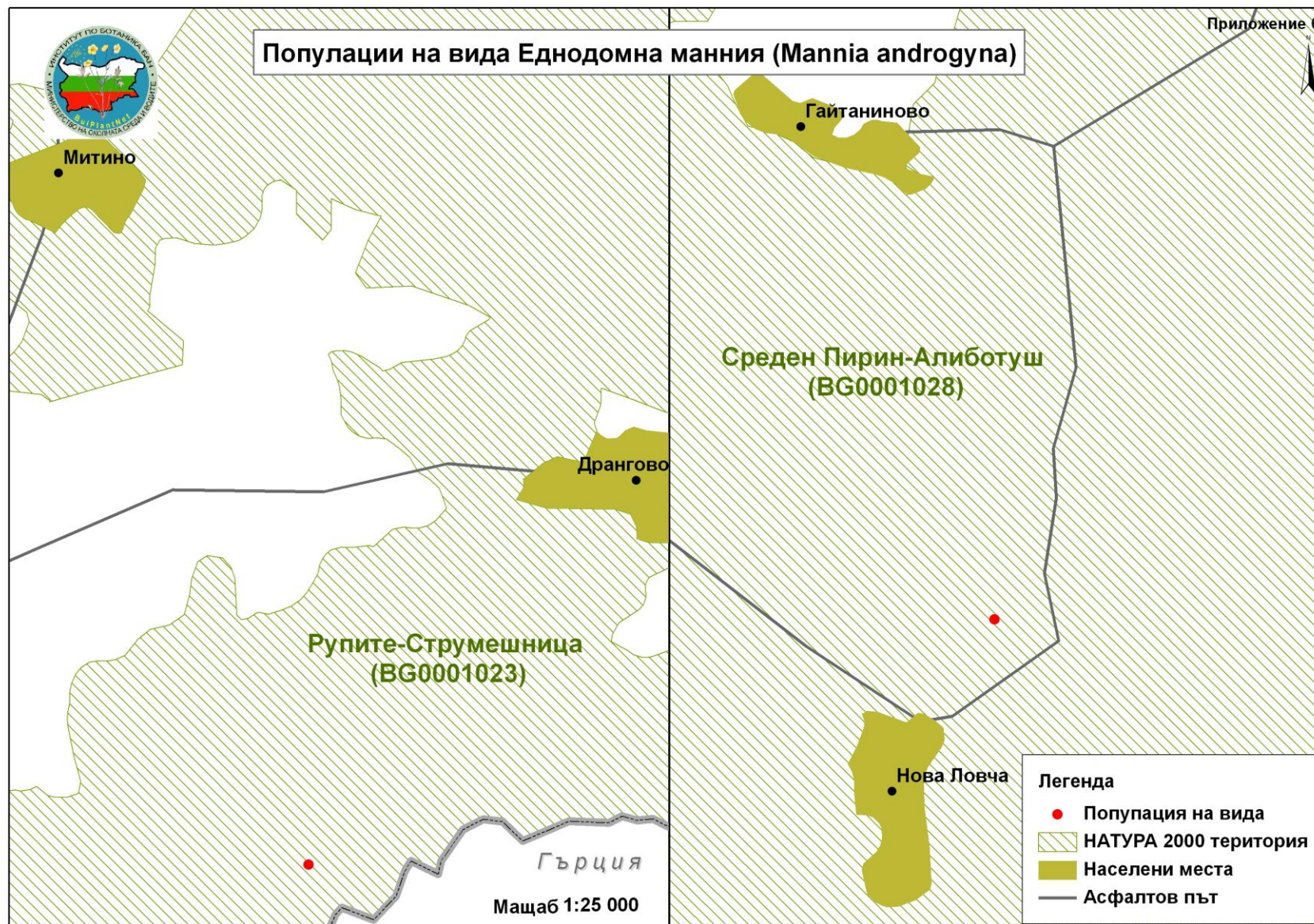
Карти

[отбелязва се с + наличие на карта/и на мястото за наблюдение]

Да

Не

Приложение 6. Обща карта на всички известни находища на вида.

Приложение 7. Индикативна карта на находищата.

Приложение 8. Заповеди за обявяване на Защитени територии.

Др. 53/13.07.2012г.

СТР. 108

ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК

БРОЙ 53

1. Обявявам защитена местност „Находище на Балканско часовниче“ в землището на с. Логодаж, община Благоевград, област Благоевград, с площ 326,732 дка.

2. Защитена местност „Находище на Балканско часовниче“ включва имот с номер 000380 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Логодаж, ЕКАТТЕ 68792, община Благоевград, област Благоевград, с площ 326,732 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. строителство;

3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

3.4. внасяне на неместни видове;

3.5. залесяване.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на с. Логодаж, ЕКАТТЕ 68792, община Благоевград, област Благоевград.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:

Н. Караджова

6408

ЗАПОВЕД № РД-452 от 8 юни 2012 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителните видове: Кристална ричия (*Riccia crustatata*), Еднодомна мания (*Mania androgyna*), Триделна мания (*Mannia triandra*), Славянско котенце (*Pulsatilla slaviank. s.*), Паяковидна пчелица (*Ophrys sphegodes ssp. mammosa*), Обикновен анакампитис (*Anacamptis pyramidalis*), Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), Тризъбест салеп (*Orchis tridentata*) и Обикновен салеп (*Orchis morio*), и тяхното местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Жингов бряст“ в землището на с. Гайтаниново, община Хаджидимово, област Благоевград, с площ 116,698 дка.

2. Защитена местност „Жингов бряст“ включва имоти, с номера 021057 и 021050 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Гайтаниново, ЕКАТТЕ 14341, община Хаджидимово, област Благоевград, с обща площ 116,698 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. строителство;

3.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

3.4. внасяне на неместни видове;

3.5. залесяване.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в Картата на възстановената собственост за землището на с. Гайтаниново, ЕКАТТЕ 14341, община Хаджидимово, област Благоевград.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:

Н. Караджова

6409

ЗАПОВЕД № РД-453 от 8 юни 2012 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителен вид Муховидна пчелица (*Ophrys insectifera L.*) и неговото местообитание:

1. Обявявам защитена местност „Голо бърдо – находище на Муховидна пчелица“ в землището на с. Червена могила, община Радомир, област Перник, с площ 106,182 дка.

2. Защитената местност включва имоти с номера 000081, 000082, 000087 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Червена могила, ЕКАТТЕ 80488, община Радомир, област Перник, с обща площ 106,182 дка.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята;

3.2. прокарване на пътища за извозване на дървесина и изграждане на временни горски складове;

3.3. палене на огън;

3.4. внасяне на неместни за района растителни видове.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Перник, да предприеме необходимите действия за отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на с. Червена могила, ЕКАТТЕ 80488, община Радомир, област Перник.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерство на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

**МИНИСТЕРСТВО
НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ**

**ЗАПОВЕД № РД-925
от 28 декември 2007 г.**

На основание чл. 39 във връзка с чл. 29 от Закона за защитените територии с цел опазване на:

– вековни гори, съставени основно от обикновен бук (*Fagus sylvatica* L.) и обикновен кестен (*Castanea sativa* Mill.), както и естествени чинарови местообитания;

– защитени и ендемични растителни и животински видове, като обикновен тис (*Taxus baccata* L.), бодливолистен джел (*Ilex aquifolium* L.), планински явор (*Acer heldreichii* Orph. ex Boiss.), карстова люцерна (*Medicago carstiensis* Jacq. ssp. *belassitzae* Koz.), албански крем (*Lilium albanicum* Grsb.), белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos* Ilfordi Bechstein), черен кълвач (*Dryocopus martius* L.) и др.;

– уникални и представителни съобщества и екосистеми в безлесната зона на планината Беласица:

1. Обявявам природен парк „Беласица“ в землищата на селата Габрене, Скрът, Ключ, Яворница, Камена, Самуилово, Коларово и Беласица и гр. Петрич, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 117 324,318 дка.

2. Природният парк „Беласица“ включва имоти, както следва:

2.1. имоти с номера 000802, 000803, 000805 и 000806 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Беласица, ЕКАТТЕ 03294, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 16 804,892 дка;

2.2. имоти с номера 000472, 000473, 060003, 061015, 061016, 061017, 062001, 062017, 062023, 062025, 062027, 062030, 062031, 062032, 062033, 062035, 062037 и 062039 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Габрене, ЕКАТТЕ 14091, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 9106,172 дка;

2.3. имоти с номера 000103, 000131, 000261, 000272 и 000273 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Камена, ЕКАТТЕ 35688, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 7779,580 дка;

2.4. имоти с номера 000384, 000990, 000991, 000998, 000999, 105005, 105006, 105008 и 105015 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Ключ, ЕКАТТЕ 37349, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 8155,408 дка;

2.5. имоти с номера 000367, 000368, 000370, 000371, 000372, 000382, 000383, 000384, 000541, 000542, 000549, 000550, 090007, 090008, 090009, 090010, 090011 и 090012 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Коларово, ЕКАТТЕ 37989, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 17 860,016 дка;

2.6. имоти с номера 000001, 000005, 000412, 000463, 000477, 000480, 000485, 000486, 000487, 000488, 000731, 000930, 000989, 000995, 001465, 001467, 009009, 009010, 010025, 043037, 043053, 505019, 505021, 507002, 508015, 508016, 508017, 509004, 510001, 511008, 511013, 511015, 511016, 511017, 511018 и 512001 съгласно картата на възстановената собственост за землището на Петрич, ЕКАТТЕ 56126, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 41 062,049 дка;

2.7. имоти с номера 000176, 000340, 000353, 000360, 000361 и 000889 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Самуилово, ЕКАТТЕ 65293, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 5530,485 дка;

2.8. имоти с номера 000310, 000311, 000982, 000983, 000984, 000985, 000986, 000987, 000988, 000989, 000990, 000992, 000993, 000994, 000998 и 000999 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Скрът, ЕКАТТЕ 66901, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 4929,858 дка;

2.9. имоти с номера 000269, 000270, 000271, 000410, 000901, 000902, 000903, 000905 и 000999 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Яворница, ЕКАТТЕ 87134, община Петрич, област Благоевград, с обща площ 6095,858 дка.

3. Освен забраните, въведени с чл. 31 от Закона за защитените територии, на основание чл. 31, т. 12 ЗЗТ забранявам извеждането на сечи, с изключение на санитарни, в частта от природния парк, включваща отдели 5 (з, и, к, л, м), 6 (к), 9 (д, е), 10 (д, е, ж, з, и), 11 (д, е), 92, 95, 96, 97 (а), 100, 101 (в, г, д, е) по лесоустройствен проект на Държавно лесничейство – гр. Петрич, от 1999 г.

4. Защитените територии, попадащи в границите на природния парк, запазват статута, площта и режимите си на ползване, установени със Закона за защитените територии, и заповедите за обявяването им.

5. В срок до една година от влизане в сила на заповедта РИОСВ – Благоевград:

5.1. да предприеме необходимите действия по отразяване на природния парк в картата на възстановената собственост или кадастрална карта на съответните землища;

5.2. да предприеме необходимите действия за означаване границите на природния парк с трайни и ясно видими знаци на терена.

6. Природният парк да се впише в Държавния регистър на защитените територии.

7. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

8. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър: Дж. Чакъръв

2095

**ЗАПОВЕД № РД-926
от 28 декември 2007 г.**

На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 1 и чл. 42, ал. 4 от Закона за защитените територии предвид обстоятелството, че вековните дъбови дървета, представлявали гнездова база на колония от вида сива чапла в защитена местност „Дванадесет дръжкоцветни дъба в местността Герена“, с. Паничери, община Хисаря, област Пловдив, са унищожени, поради което защитената територия е загубила предназначението си и не може да бъде прекатегоризирана, тъй като липсва обект на защита:

1. Заличавам от регистъра на защитените територии защитена местност „Дванадесет дръжкоцветни дъба в местността Герена“, в землището на с. Паничери, община Хисаря, област Пловдив, обявена за природна забележителност със заповед № 18 от 8.1.1981 г. на Комитета по опазване на природната среда при Министерския съвет (ДВ, бр. 17 от 1981 г.), прекатегоризирана в защитена местност със заповед № 336 от 31.III.2003 г. на Министерството на околната среда и водите (ДВ, бр. 42 от 2003 г.), с обща площ 200 дка, заведена в Държавния регистър на защитените територии под № 239.